

Strategia de dezvoltare culturală a municipiului Orhei

Orhei 2022

ARGUMENT

Municipiul Orhei este perceput și promovat ca un oraș pe care trebuie să-l vezi într-o călătorie prin Republica Moldova. Activitatea muzeului, bibliotecilor, festivalurile, concertele sunt o dovadă a unei vieți culturale active. Orașul este vizitat anual de peste 500.000 de turiști în dorința de a descoperi realizări noi în cadrul unui oraș creativ și în căutare de inspirație, inclusiv pentru a vizita parcul de agrement pentru familii Orhei Land. În anul 2020 orașul a sărbătorit împlinirea a 450 de ani de la prima atestare documentară.

Municipiul Orhei are toate resursele necesare pentru a deveni un oraș creativ ce poate fi inclus în lista orașelor creative UNESCO, fapt pentru care este nevoie de o Strategie culturală participativă cu viziune pe termen lung. Aceasta va conține un plan de acțiuni realistice cu proiecte și inițiative specifice ce vor fi realizate în următorii ani.

Municipiul Orhei deține o moștenire culturală autentică și de mare valoare, constituind unul dintre cele mai importante centre ale culturii înalte din regiune, cu o ofertă consistentă în ceea ce privește valorile clasice locale, naționale și europene.

Viața culturală a Orheiului este într-o dezvoltare continuă. Având în vedere provocările erei tehnologice, Cultura necesită o impulsie (upgrade), astfel încât să corespundă și să susțină dezvoltarea societății în care trăim. Strategia ce urmează a fi elaborată, este important să țină cont de acest aspect.

De-a lungul anilor strategiile de dezvoltare ale municipiului Orhei au făcut referire la dezvoltarea culturii.

Strategia de Dezvoltare Locală a municipiului Orhei, aprobată prin decizia Consiliului Local nr. 8.20 din 23.07.2021, include și domeniul cultural, care, însă, nu a putut fi suficient detaliat, având în vedere complexitatea acestui document. În acest sens, Autoritățile din municipiul Orhei au lăsat suficient spațiu pentru a elabora o strategie separată pentru dezvoltarea domeniului cultural.

La data, prin decizia Consiliului Raional nr. 3/4 din 02 aprilie 2021, a fost aprobată Strategia de Dezvoltare a Raionului Orhei, unde, deasemenea, este reflectat domeniul cultural.

Strategii de Dezvoltare instituțională dețin și toate instituțiile de cultură de pe teritoriul municipiului.

Deși toate aceste strategii sunt concentrate pe dezvoltarea culturii municipiului, ele toate au o influență locală, instituțională, Strategii de Dezvoltare Culturală a consolidat toate aceste strategii, astfel încât:

- să avem o viziune comună, bine definite și care să cuprindă toate sectoarele culturale;
- să trasăm obiective de dezvoltare culturală clare, ce vor fi atinse prin eforturi comune ale tuturor factorilor interesați: Primărie, Consiliu raional, instituții de cultură, agenți economici, societatea civilă (voluntari, meșteri populari, ONG-uri Asociația de Cultură Urbană);
- să contribuie la atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030.

În secolul XXI un factor important în dezvoltarea economiei post-industriale îl reprezintă industria creativă, o ramură nouă a Culturii. Documentele menționate mai sus fac o referire vagă la acest aspect, deși acest curent nou modelează individualități și dezvoltă noi tendințe pentru a contribui la progresul societății în care trăim.

Această nouă Strategie de dezvoltare a culturii și creativității va transforma cultura din Orhei dintr-o ramură consumatoare de finanțe publice, într-o ramură care va genera finanțe publice, în special prin dezvoltarea industriei creative.

Nevoile de sector se consolidează reciproc în mod semnificativ. Celelalte sectoare vor sprijini atât dezvoltarea economică extensivă, îmbunătățirea traiului locuitorilor, și de asemenea, într-o mare măsură, vor suplimenta și contribui la consolidarea sectorului creativ. Dezvoltarea industriilor creative constituie o oportunitate de creștere a producției creative și ocupării forței de muncă crescute. Tradițiile locale, artele și meseriile vor spori calitatea produselor creative. Conectivitatea și accesibilitatea îmbunătățită a transportului, precum și alimentarea îmbunătățită cu apă, salubritatea, gestionarea deșeurilor și infrastructura de cultură, vor ridica nivelul de calitate a vieții pentru locuitori dar, de asemenea, vor consolida competitivitatea zonei în ce privește creativitatea. Sistemul de învățământ, în special programele de formare profesională, trebuie să genereze o forță de muncă puternică pentru industria creativă și economia locală în evoluție, în special pentru diverse sectoare de servicii.

Ca rezultat al implementării strategiei vom avea:

din punct de vedere cultural:

- crearea unui sistem eficient de colectare și diseminare a informației și statisticii referitoare la activitățile culturale și participarea cetățenilor;
- promovarea acțiunilor organizațiilor neguvernamentale din domeniul culturii pentru sporirea participării culturale;
- diversificarea serviciilor oferite de muzee, biblioteci și instituții concertistice va atrage după sine creșterea nevoii consumului de cultură;
- popularizarea evenimentelor de cultură și a celor creative prin elaborarea unei agende comune a evenimentelor;
- încurajarea participării tinerilor la acțiunile culturale și luarea deciziilor în stabilirea priorităților locale;
- În municipiul Orhei funcționează Consiliul Local al Tinerilor care este consultat regulat, de două ori pe an, de fiecare dată când se ia o decizie care-i privește sau oricând pot veni cu inițiative către Consiliul Local Orhei.
- stimularea educației artistice nonformale și a schimbului de bune practici la nivel regional și local;
- creșterea gradului de informare al populației cu privire la serviciile culturale locale, regionale și naționale;
- creșterea mobilității artiștilor și a formațiilor artistice la nivel local;
- dezvoltarea dialogului și a cooperării locale prin dezvoltarea unui parteneriat constructiv cu factorii de decizie;

- asigurarea participării efective a reprezentanților minorităților naționale la elaborarea și implementarea politicilor relevante;
- digitalizarea patrimoniului cultural.

din punct de vedere economic:

- crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea HORECA, (taxi), parcări cu plată;
- impulsionează dezvoltării industriei creative, primii pași în această direcție au fost deja făcuți, printre care înființarea, la începutul anului 2021, în incinta Bibliotecii Publice Raionale „Alexandru Donici”, a unui LABORATOR de FABRICAȚIE Digitală (Digital FABRICATION LABORATORY) - Machine, Vinyl Cutter, Welding Station, computer-assisted, laboratory for those passionate about technology, innovation and craftsmanship, that serve as a platform for innovation and applied learning
- cultura devine un instrument important de creștere economică într-o economie globală, bazată pe servicii și pe monetizarea drepturilor de proprietate intelectuală;
- gestionare mai eficientă a resurselor financiare ale instituțiilor din cultură;
- introducerea culturii (în special a industriei creative) în circuitul economic, astfel încât aceasta va produce valoare, va genera venituri publice prin taxele și impozitele plătite, va crea locuri de muncă și profit, va contribui la dezvoltarea regională și națională;
- vom avea o repartizare a rolurilor pentru toți actorii comunitari, astfel încât, prin conjugarea eforturilor, să obținem produse culturale calitative și cu impact mai puternic;
- Dezvoltarea culturii va contribui la creșterea încrederii sociale și a capacității de coeziune a grupurilor, prin urmare, va crește numărul de investiții pe termen lung;
- creșterea investițiilor în cultură și în domenii conexe.

Implementarea Strategiei va consolida sectorul cultural și va majora impactul lui asupra economiei și vieții sociale al municipiului, ceea ce va contribui la dezvoltarea educației, la crearea locurilor de muncă, precum și la creșterea calității vieții.

din punct de vedere social:

- facilitarea coeziunii grupurilor de persoane
- dezvoltă capacitatea de luare a deciziilor și asumare a responsabilităților pentru un număr mare de oameni
- crește gradul de toleranță și încredere între persoane
- responsabilitate socială sporită
- stimularea incluziunii sociale a persoanelor din grupurile dezavantajate
- strategia de dezvoltare a culturii municipiului Orhei va include și dimensiunea de gen, astfel să se ofere șanse egale tuturor persoanelor, indiferent de gen;
- facilitarea comunicării interetnice;
- promovare eficientă a evenimentelor culturale;
- (în prezent evenimentele culturale din municipiu sunt promovate pe facebook, uneori pe instagram și rareori în presa scrisă, radio și TV)
- creșterea impactului evenimentelor culturale.

din punct de vedere al mediului:

- gestionarea din punct de vedere ecologic, cu o colectare serioasă de date și o capacitate de analiză și aplicare de instrumente moderne de modelare pentru a asigura conservarea patrimoniului natural, cât și pentru a profita de potențialul unui sector de turism prietenos mediului.
- creșterea nivelului de cultură al locuitorilor va atrage după sine și creșterea nivelului de responsabilitate socială, inclusiv în ceea ce privește sortarea deșeurilor;
- va crește responsabilitatea agenților economici pentru a avea un mediu mai curat și prielnic atât pentru locuitorii municipiului, cât și pentru vizitatori, turiști;
- vor fi organizate diferite tipuri de evenimente coordonate de educație ecologică pentru toate categoriile de vârstă;
- vom identifica soluții creative pentru problemele actuale ale mediului.

Odată implementat portofoliul de proiecte vom obține drept rezultat utilizarea optimă a resurselor de mediu, care constituie un element cheie în dezvoltarea industriei culturale creative, menținând procesele ecologice esențiale, contribuind la conservarea patrimoniului natural și a biodiversității și dezvoltând economia creativă; respectarea autenticității socio-culturale a comunităților gazdă, conservarea patrimoniului construit, a vieții culturale și a valorilor tradiționale contribuind la înțelegerea interculturală și toleranță; asigurarea operațiunilor economice viabile, pe termen lung, care să ofere beneficii socio-economice pentru toate părțile interesate, fiind distribuite corect, inclusiv locuri de muncă stabile și oportunități de a câștiga venituri și servicii sociale pentru comunități contribuind la reducerea sărăciei.

Prin implementarea unei strategii de dezvoltare culturală la Orhei, intenționăm să transformăm municipiul într-un HUB Cultural. Aici vor fi create condiții logistice, financiare și de infrastructură astfel încât să susținem dezvoltarea culturii și, în special, a industriei creative, care interrelaționează cu toate domeniile culturii.

Stimularea dezvoltării culturii, va atrage după sine dezvoltarea industriei creative, ceea ce va transforma Cultura dintr-un consumator de finanțe publice, într-un furnizor consistent.

Primii pași în această direcție au fost făcuți la începutul anului 2021, când au fost lansate în cadrul Bibliotecii Publice Raionale „Alexandru Donici” proiectele „FabLab Orhei” și „BiblioHub”. <https://www.facebook.com/fablaborhei>

Pentru a dezvolta o economie sustenabilă a mun. Orhei, considerăm oportun implementarea conceptului de Industrie Creativă, care va stimula atât dezvoltarea culturală a comunității cât și va stimula economia acesteia. În scopul unei bune realizări a acestei viziuni, ne propunem să îmbinăm trei piloni pe care va fi axată industria creativă: Cultura, Antreprenoriatul, Tehnologiile.

Antreprenorii din regiune ar putea beneficia de soluții creative la problemele cu care se confruntă, ceea ce-i va determina să devină mai deschiși pentru parteneriate bilaterale cu instituțiile de cultură și persoanele care activează în industria creativă.

Considerăm că utilizarea tehnologiilor moderne îmbinate cu domeniul cultural va aduce un stimul important pentru dezvoltarea Industriei Creative - idei care va fi propusă spre dezvoltare în cadrul procesului de elaborare a strategiei.

În procesul de elaborare a strategiei va fi identificat mecanismul de susținere și încurajare la nivel local a proprietății intelectuale și a dreptului de autor, ceea ce va atrage monetizarea produselor din industria creativă și nu doar.

Totodată Strategia de Dezvoltare Culturală a Municipiului Orhei își propune concentrarea tuturor eforturilor pentru a asigura prosperitate, siguranță și echilibru, pentru Dezvoltarea Durabilă a municipiului Orhei până în 2030, contribuind la implementarea celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă 2030.

Punerea în aplicare a acestui program coerent pentru dezvoltarea Industriei Creative, generator de locuri de muncă și venituri considerabile, prin profesionalizarea personalului și valorificare înțeleaptă a tradițiilor culturale și specificului local.

Strategia culturală facilitează dezvoltarea unei culturi creative în municipiul Orhei, care va corespunde criteriilor pentru ca municipiul Orhei să fie inclus pe harta orașelor creative UNESCO.

DESCRIEREA METODOLOGIEI SDC:

În perioada decembrie 2021- mai 2022, la nivelul orașului a avut loc un proces de planificare strategică participativă a dezvoltării Culturii și Industriilor Creative la Orhei. Baza metodologică a procesului a fost stabilită și implementată împreună cu experți în planificare strategică, experți în industria creativă și experți în patrimoniu cultural, întreg procesul fiind coordonat și monitorizat de către primarul municipiului Orhei, dl Pavel Verejanu.

Documentul strategic a fost structurat conform template-ului propus de către Proiectul EU4Culture.

Analiza preliminară a fost realizată în perioada noiembrie-aprilie 2022, prin cercetarea și sintetizarea informațiilor din multiple surse: studii și cercetări existente, documente de politici, baze de date și chestionare, documentele de management ale UNESCO Creative Cities Network. Cele două vizite la centrele creative din Chișinău (Artcor, Mediacor, Digital Park și Clasa Viitorului, Artico) au inspirat și au motivat membrii focus-grupurilor ca să contribuie la elaborarea unui document care să determine regenerarea culturii și creativității în municipiu - factor strategic pentru o dezvoltare sustenabilă din punct de vedere economic, social, cultural și de mediu.

Pentru realizarea analizei SWOT, și identificarea și prioritizarea problemelor strategice, precum și pentru identificarea măsurilor și proiectelor operaționale care pot conduce la rezolvarea acestor probleme au fost organizate mai multe activități cu implicarea actorilor culturali și celor din industriile creative din municipiul Orhei. Astfel, grupul de stakeholder de 34 propuși în aplicație, a fost extins până la peste 100 de participanți în procesul de elaborare a strategiei de dezvoltare culturală a municipiului Orhei. Astfel au avut loc întâlniri în toate cartierele municipiului Orhei, focus-grupuri, grupuri de lucru cu reprezentanți ai instituțiilor, organizațiilor culturale și a agenților economici, grupați în funcție de domeniul creativ pe care îl reprezintă, ținând cont de clasificarea UNESCO a orașelor cultural-creative:

- Literatură - biblioteca, casa de cultură, muzeu
- Gastronomie

- Media - IT creativ, tehnologii
- Design - arta vizuala, foto, video,
- Arta manuala, sc. arte, pictura, sculptura modelare, meșteri populari
- Muzica - muzica, dans, teatru
- Film - blogging, vlogging
- Civic - tineri, adulți , voluntari, teatru.

Clasificarea în această metodă a actorilor din industriile creative ne-a ajutat să atingem mai multe scopuri, în primul rând clasificarea acestora după criteriile orașelor creative UNESCO. Următorul scop este identificarea industriei celei mai active, cu un potențial maxim de dezvoltare în municipiul Orhei, astfel ne-am propus să identificăm toți actorii din fiecare industrie creativă, să stabilim cei mai activi actori cu care putem stabili parteneriate de lungă durată în scopul dezvoltării industriei creative respective și pentru a elabora împreună cu actorii principali din municipiul Orhei, domeniile strategice de dezvoltare a municipiului Orhei și planul de acțiuni pe următorii ani, care vor fortifica industriile creative din oraș și vor crea condițiile necesare pentru dezvoltare acestora cu implicarea societății civile și atragerea noilor actori ai industriilor creative.

Pentru a obține un tablou de ansamblu al culturii și creativității la Orhei, am realizat o cartografiere a actorilor cultural-creativi din municipiu, ordonați după cele 8 domenii creative.

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1GPylibuCqNq0UytKmCnjuDIETGcZgpggo1qB_7m6MQhM/edit#gid=1290858258

Misiunea, viziunea și planul de acțiuni au fost formulate de către grupul de lucru, format din câte 2-3 actori cultural-creativi, delegați de focus-grupul din care face parte.

La toate etapele de elaborare a strategiei au fost implicați:

Reprezentanți ai domeniului public

Consiliile Locale, Centrele de Tineret, Autoritățile publice, serviciile publice locale, desconcentrate și descentralizate, instituțiile publice, inclusiv instituțiile publice de cultură & creativitate care își desfășoară activitatea pe teritoriul municipiului, instituțiile de învățământ nonformal și de formare profesională continuă precum: Consiliul Local, Secția Cultură din cadrul Consiliului Raional Orhei,

Școala de Muzică „Gherasim Lupoi”, Școala de Arte Plastice din Orhei, Muzeul de istorie și etnografie, Centrul de Creație al copiilor Orhei, Centrul Raional de Cultură „Andrei Suruceanu”, Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici”, Centrul de Tineret Orhei, Centrul de Sănătate prietenos Tinerilor

Reprezentanți ai domeniului civic

Meșteri populari, membrii ansamblurilor de creație, voluntarii, elevii, participanții la cursurile de formare profesională continuă, Organizațiile Societății Civile de Profil, lideri de opinie, mass-media locală, activiști civici, organizațiile de cult și religioase, artiști și profesioniști în sfera culturii, scriitori, pasionați de social-media și content writing.

Reprezentanți ai domeniului antreprenorial

Agenți economici și grupuri de antreprenori din domeniul creativ și ramuri conexe, freelanceri, programe și asociații de cooperare cu mediul de afaceri, persoane care doresc să inițieze o afacere în mediul creativ. Organizații private și publice din sfera industriilor creative și culturale, agenții economici HORECA, infrastructura transporturilor, industria creativă: Birourile de arhitectură și design, pictori și artiști plastici, fotografi, videografi și editori de imagine, mass-media (pe suport de hârtie, audio sau video), atelierele de modă și design vestimentar, organizatori de evenimente, artiști, tipografii, creatori de software și jocuri video interactive, web design.

Fiind un document strategic participativ, la toate etapele de elaborare a acestuia, a fost respectat principiul egalității de gen și cel al reprezentativității etniilor și domeniilor (public, antreprenorial, civic).

Războiul din Ucraina, restricțiile pandemice, politicile naționale învechite din domeniul culturii au fost cele mai mari provocări ale procesului de scriere a Strategiei.

PROFILUL CULTURAL-CREATIV AL ORAȘULUI

Cu o istorie mai veche de 7 secole, orașul Orhei este un centru social, economic și cultural, din centrul Republicii Moldova, fiind perceput de locuitorii țării și de oaspeții ei ca un oraș pe care neapărat să-l vezi.

Dezvoltarea continuă a infrastructurii și a economiei, viața social-culturală activă, proximitatea față de capitală (45km spre Nord) creează posibilități nelimitate pentru tineri, numărul celor care aleg să se mute aici fiind tot mai mare. În prezent, orașul are peste 30.000 de locuitori.

Orheiul te captivează prin istoria bogată, unicitatea și diversitatea peisajelor, prin evenimente culturale inedite și produsele creative deosebite.

Istoria bogată a Orheiului, este reflectată în arhitectura istorică a orașului, ce poartă amprenta diversității culturale, prin îmbinarea armonioasă a clădirilor comunităților creștin-ortodoxe, de rit vechi - Lipoveni, romano-catolici, evrei și armeni. În mod deosebit se prezintă unicitatea edificiilor construite în prima jumătate a sec. XX, în stilul arhitectural neo-românesc și modernist.

Actualmente în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, se regăsesc 16 situri arheologice din epoca bronzului (mil. IV-II î. de Hr.) amplasate în raza orașului Orhei. În anul 1961, o movilă funerară (tumul) a fost cercetată arheologic, fiind descoperite 10 morminte din perioada timpurie și mijlocie a epocii bronzului.

Orheiul este unul dintre puținele orașe din țară a cărui centru istoric parțial a rezistat celui de al doilea război mondial. Parte integrantă a culturii românești din Basarabia, cultura orașului este formată pe un substrat de elemente daco-romane, cu multe influențe ale popoarelor care au emigrat aici: romi, slavi, evrei, armeni, printre care putem menționa:

[Monumentul lui Vasile Lupu din Orhei](#) (1937), domnitorul care, vrăjit de frumusețea locurilor, își avea aici reședința de vacanță. Pe timpul domniei lui Orheiul a înflorit, de exemplu,

doar aici și la Iași (capitala) străzile erau pavate cu lemn. Autorul sculpturii de bronz este celebrul sculptor român Oscar Han, iar arhitectul Robert Kurt.

Clădirea Colegiului „Vasile Lupu”, (fostul Liceu de băieți „Vasile Lupu”) construită în 1919 la inițiativa primarului de atunci Vasile Mahu, în stil neo-românesc, cu pereți groși de mai bine de un metru, ridicați după tehnologiile utilizate la construcția bisericilor.

Sediul Judecătoriei Orhei, construită prin anii 30, sec. trecut - Casă a doctorului primar Mihai Coteanu, fost primar și prefect al Județului Orhei și soția sa, Ecaterina Pelivan, medic-șef al județului Orhei, fiica lui Ion Pelivan. Familia Coteanu a găzduit drept oaspeți în casa sa așa personalități ca Nicolae Iorga și Mihail Sadoveanu.

Sediul Zemstvei Orhei (Upravei Guberniei Basarabia, începutul construcției în 1882), responsabil tehnic, arhitectorul-inginer A. Țiganko, fiind cunoscut și prin construcția sediului Liceului Real din Chișinău (în prezent blocul Facultății de Filologie a Universității de Stat din Moldova).

Sediul Zemstvei Orhei reprezintă o clădire de unicat în construcția arhitecturală urbană din Basarabia. Clădirea era în doua etaje, cu mai multe coloane atît în afara sediului, cît și în interiorul acesteia.

La Primul nivel se situau birourile specialiștilor Zemstvei.

La nivelul doi se găsea obiectul principal – Sala de ședințe cu Coloane și Policandru aurit. Aici se afla și Biroul Președintelui Zemstvei județului Orhei.

Clădirea era iluminată prin cele 20 ferestre impunătoare masive. În subsolul clădirii se păstra arhiva Zemstvei.

În acest edificiu la 25 martie 1918 deputații din Orhei au votat Moțiunea de Unire a Basarabiei cu România. După 1 ianuarie 1919 acest sediu a găzduit Prefectura și Tribunalul județului Orhei, în a doua jumătate a sec. trecut aici a activat Comitetul organizației Comsomoliste din Orhei, Casa de Creație a copiilor, Liceul Teoretic „Ion Luca Caragiale”.

Restaurantul „Primăvara” se construiește în 1914 ca sediu pentru un restaurant de lux într-un nivel, în stil european.

Sediul filialei din Orhei a băncii Moldova-Agroindbank SA BC fosta Clădire a băncii urbane cu locuința directorului de la înc. sec XX în spiritul arhitecturii eclectice cu influențe neoclasiche.

Liceul Teoretic „M. Lomonosov”, fostul Sediul al Gimnaziului de fete, Orhei, apoi al Liceului de fete „Maria Doamna”, a fost construit în sec XIX.

Biserica romano-catolică din [Orhei](#), este un edificiu religios, cu hramul [Adormirea Maicii Domnului](#), construită anul 1914 în stil neogotic, unica construcție de acest gen în Moldova.. Biserica a fost ctitorită de o soție de militar rus, de religie catolică Cesarina Doliwa-Dobrowolska. Cavoul Cezarinei se află în subsolul bisericii. La acea vreme, comunitatea de catolici din oraș era compusă din lituanieni, [polonezi](#) și [germani](#).

Biserica ortodoxă „Sfântul Cneaz Vladimir”, construcție reparată și extinsă a vechii case de rugăciuni armeano-gregoriene cu hramul „Sfânta Născătoare de Dumnezeu”, ctitor a fost moșierul și filantropul armean Boris F. Bogdasarov, iar planul de reconstrucție a clădirii (1903) i-ar fi aparținut cunoscutului arhitect Alessandro Bernardazzi.

Cimitirul evreiesc din Orhei – unul dintre cele mai vechi și renumite cimitire evreiești din Moldova, dar și din Europa de Est, întins pe 9ha.

Biserica „Sfântul Dumitru”, un lăcaș de cult creștin-ortodox, ctitorie a lui Vasile Lupu, zidită între anii 1632–1636 și sfințită cu ocazia sosirii domnitorului la Orhei în 1637.

Biserica face parte din Patrimoniul arhitectural național, fiind una din cele mai importante construcții eclesiastice din țară păstrată până în ziua de azi. Imaginea bisericii este tipărită pe verso-ul bancnotei de 5 lei moldovenești.

Patrimoniul arheologic și cel construit, se îmbină armonios cu mediul înconjurător, constituind repere pentru, activizarea industriilor creative, dar și celor legate de sporirea atractivității turistice.

Diversitatea peisajelor.

Râurile Răut (cel mai mare afluent al Nistrului), Vatici și Ivanos, cu care formează confluente, traversează suprafața de 1402 ha a orașului, formând defileuri pitorești, cu diferența de nivel de peste 130 m, defileul Orhei fiind arie protejată de importanță națională. Perla hidrografică a orașului este Lacul Orhei, al doilea după suprafață din țară.

Aflat la poalele codrilor, Orheiul cuprinde și zone verzi împădurite intravilane.

Locul unde se îmbină Lacul Orhei cu pădurea creează un tablou deosebit. Pentru confortul localnicilor și al vizitatorilor, parțial, malul a fost transformat în plajă publică, iar spre sud de bazinul hidrografic este platforma ideală pentru Parcul de distracții OrheiLand ce cuprinde și o zonă de concert în formă de amfiteatru, cu scenă de vară, spații de expunere pentru artiști și meșteri populari (sub formă de căsuțe, spații expoziționale amenajate), cu locuri de joacă și recreere pentru toată familia. Aici sunt găzduite evenimente la care pot să participe un număr impunător de persoane, mai mult decât ar putea s-ar aduna pe piața centrală a municipiului.

Parcul Ivanos și Parcul Pușkin din cartierul Centru au fost renovate în anul 2014, ceea ce bucură ochiul la orice anotimp din an. Parcul Ivanos, intersectat de râul al cărui nume îl poartă, este așezat pe doi versanți, bazele căruia tind să se unească spre maluri. Imaginea de poveste pe care ne-o oferă în orice anotimp, forma de amfiteatru, amplasarea în centrul municipiului și popularitatea lui au creat premise pentru a transforma Parcul într-un spațiu potrivit pentru evenimente culturale în aer liber. Aici au loc spectacole de muzică, teatru, întâlniri cu scriitori, expoziții de pictură și articole hand-made ș.a. Pentru artiștii amatori este locul potrivit pentru repetiții și concerte neplanificate, iar vârstnicii își dau aici întâlnire duminicile pentru a socializa și pentru a dansa în ritm de muzică.

Evenimente culturale sunt organizate și în spații închise:

- Centrul Raional de Cultură „Ion Suruceanu”, sala mare (780 locuri), sala mică cu o capacitate mai redusă.
- Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici” - sala de lectură cu 80 de locuri
- Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă” - sala de lectură cu 60 de locuri
- Evenimente numeroase sunt organizate în parcurile mai mici din oraș, în sălile de evenimente ale celor 7 grădinițe, 3 licee, 3 gimnazii, 2 colegii, Școala Profesională, Colegiul de Medicină, Colegiul „Vasile Lupu”.
- Infrastructura generală a municipiului (drumuri asfaltate, clădirile instituțiilor de cultură, spații amenajate pentru activități culturale în aer liber) facilitează dezvoltarea activităților cultural-creative de aici, un indicator pentru care este numărul în creștere al agenților economici HORECA: Food&Beverage - de 27 la unități comerciale în 2016 la 71 unități comerciale în 2021, numărul punctelor de cazare: de la 4 hoteluri în 2016 la 6 hoteluri în 2021. Un exemplu de creștere al numărului spațiilor de cazare este în întreprinderea municipală ”Hotelul Codru”, care în 2016 avea 74 de locuri de cazare, iar în 2021 are 102 locuri de cazare, acestea fiind extinse în 2 etape: +8 locuri de cazare în 2017 și +20 locuri de cazare în 2021.
- Activitatea cultural-creativă a orheienilor poate fi descrisă după clasificarea UNESCO a orașelor creative:

Literatură - biblioteca, casa de cultură, muzeu

- Centrul Raional de Cultură „Andrei Suruceanu” de-a lungul timpului s-a fortificat ca un nucleu cultural, exponenții cărui s-au manifestat activ și plenar în sfera culturală locală, regională, națională și chiar internațională prin promovarea patrimoniului cultural artistic variat. Printre activitățile de dezvoltare creativă, organizează odihna și agrementul locuitorilor prin: desfășurarea evenimentelor culturale - artistice, cinematograf în aer liber, valorificarea tinerilor talente, transmiterea și conservarea obiceiurilor/ tradițiilor populare și lansarea ofertelor culturale pentru comunitate: oratorie, muzică (diverse genuri), dans, modelling, etc.
<https://www.facebook.com/Centrul-Raional-de-Cultur%C4%83-Andrei-Suruceanu-100753798433253>
- District Public Library „Alexandru Donici” and it’s five branches provides services and programs, responding to the information, reading, education, training, lifelong learning and recreation needs of the community such as: IT Literacy, Media Literacy, Robotics, Coding, Public Speaking, English Club, activități STEM and others. Our beneficiaries come here as a family, as a group of friends, or alone. We are organizing cultural events and training programs. We also serve as a meeting place and a culture fixture in the community. <https://www.facebook.com/bprorhei>
- Muzeul de Istorie și Etnografie Orhei promovează patrimoniul local mobil și imobil, organizează evenimente de promovare a acestora (expoziții tematice, excursii pietonale ghidate, evenimente tematice), cercetări și monografii despre oameni și locuri regiune: monografiile „Orhei” „Chiperceeni”, „Mitoc”, „Jorile”, „Susleni”, „Ivancea”), promovarea meșterilor populari, descrierea locurilor turistice naturale (fauna, flora, râuri), promovarea portului popular, ghid turistic. Organizează expoziții permanente, tematice, ambulante. peste 25000 exponate. Cel mai vechi exponat - peste 300 ani vechime.
<https://www.facebook.com/Muzeul-de-Istorie-%C5%9Fi-Etnografie-Orhei-112149486966796>

Gastronomie - (horeca, vinării)

- Chateau Vartely este o companie care îmbină tehnologiile de ultimă generație în creșterea viței-de-vie și prelucrarea strugurilor cu pasiunea pentru producerea vinului de calitate. Calitatea vinurilor Chateau Vartely este remarcată prin medalii și distincții, câștigate la cele mai renumite concursuri internaționale: Mondial de Bruxelles, Mundus Vini, Vinalies Internationales, Decanter, International Wine & Spirits Competition, Sakura, Citta del Vino, International Wine Challenge și multe altele. <https://vartely.md/compania>
- Adrian Grajdian (Andrew Miller) brand chef, campion mondial la artele culinare <https://www.facebook.com/watch/?v=364840504778182>

Media - it creativ, tehnologii specialiști de valoare

- FabLab Orhei - is a space equipped with equipment and machinery: two 3D printers, Laser cutter, Sewing machine, Vinyl cutter, soldering station, computer-assisted, for those passionate about technology, innovation and craftsmanship that serve as a platform innovation and applied learning. This is a space for community involvement, creativity, entrepreneurship, education, equipped with a series of flexible computer-controlled tools to help creators and inventors bring to life "almost any" idea, project or product, of varying degrees of complexity. and from various materials: plastic, wood, textiles and vinyl.
- At FabLab Orhei, the economic agents will be able to create prototypes, designs, souvenirs, corporate gifts and personalized decoration objects. Individuals - pupils, students, community members will be able to create gifts for loved ones and decorative objects according to their own project.
- Technology enthusiasts will benefit from training in specialized programs, use of equipment in the workshop and, based on the knowledge assimilated in the courses, to be able to open a business later. <https://www.facebook.com/fablaborhei>
- Fly Net - companie locală de telecomunicații, operatorul nr. 4 în țară, dezvoltarea căruia a început din Orhei.
- Tele Luci - companie locală de telecomunicații
- Pe lângă companiile private care își desfășoară activitatea sa pe teritoriul mun. Orhei, este necesar de menționat activitățile instituțiilor publice menite susținerii și dezvoltării acestui sector. Printre aceste se regăsesc Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă” Orhei, care face lecții de coding pentru copii, robotică, educație STEM ș.a. În Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici” Orhei sunt organizate regulat activități de alfabetizare digitală pentru tineri și adulți, utilizare a softurilor tematice, etc.

Design - arta vizuala, foto, video

- Școala de Arte Plastice care, începând cu anul 1961, dezvoltă copiilor abilități cultural-artistică, studiind următoarele discipline: pictură, desen, arta decorativă, compoziție, sculptură, istoria artelor și lecții practice de plein air. În acest an sunt înscriși 264 de elevi. Deși există interes din partea elevilor, orele de grafică sunt doar teoretică întrucât echipamentul tehnic este învechit și softul nu este actualizat până la ultima versiune. <https://www.facebook.com/scoaladearte.orhei.5>

- În municipiu activează mai mulți fotografi care, deși au produse calitative, fac încercări modeste de promovare în lumea artei vizuale. Culea Constantin, Anastasia Bulavinov, Irina Botezatu Burdujan, Dumitru Garștea.
- videografi Marian Croitoru
- creatori de articole vestimentare - Diana Voievudschi, Serghei Rotari
- creatori din articole din textile
- Eltaviutex, Powers & Broidery - producători de panglici țesute (de finisare, tehnice, elastice), benzi și sfoare împletite, tricotate, răsucite, găitane și șireturi pentru încălțăminte, pânzeturi și confecții: draperii, șervețele, fețe de masă, cuverturi, epoleți ș.a.
- Atelier de croitorie "Măr Alb" - crearea articolelor vestimentare și accesoriilor cu broderii personalizate.
- creatori de articole de marochinărie - Profir Nicov, Ion Plotnic
- creatori de mobilă
- creatori de obiecte de decor
- designeri de spații

Arta manuala, sc. arte, pictura, sculptura modelare, meșteri populari

- Centrul de Creație a Copiilor (CRCTE, Orhei Regional Center of Creative Technology for kids) - completează cunoștințele elevilor acumulate la școală, oferind posibilități de dezvoltare cognitivă/artistică și orientarea spre meserii prin diverse ateliere: dansuri moderne, arta fotografică, turism sportiv, decor „Flora art”, electrotehnica, modelare tehnică, gravură, ardere pe lemn, design tehnic, construcții în lemn, automodelare, radiogoniometrie, autoconstructor, reguli de circulație rutieră, modelarea tehnicii agricole, etc. Centrul a participat în cadrul mai multor proiecte investiționale, printre care a fost susținut și de Guvernul Germaniei. Prin urmare au fost create relații de parteneriat care sunt menținute până în prezent. Frecventează atelierele propuse 1092 copii din municipiul Orhei.
(<https://www.facebook.com/centruldecreatie.orhei.7>)
- Orheiul se mândrește cu meșteri populari de renume, membri ai Uniunii Meșterilor Populari din Moldova: Eugen Godoroja (prelucrarea lemnului), Eleonora Garbatovschi (croșetă), Mosoreti Elena (confeccionarea jucăriilor), Eleonora Voloșciuc (prelucrarea artistică a pănușilor), Moscovciuc Marcela (broderii), etc.

<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.340086056869375&type=3>

<https://point.md/ru/novosti/obschestvo/expoziie-de-sculpturi-in-lemn-la-muzeul-din-orhei/>

<https://tv6.md/ro/2020/12/02/oameni-remarcabili-eleonora-volosciuc-2/>

<https://www.youtube.com/watch?v=GyFcMZCZtGM>

<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.646778112866833&type=3>

<https://www.facebook.com/PNUDMoldova/posts/3052471371489317/>

<https://www.timpul.md/articol/americanilor-le-place-macrameul-moldovenesc-64641.html?action=print>

Muzica - muzica, dans, teatru

- Școala de Muzică „Gherasim Lupoi” oferă instruire muzicală, instrumentală și vocală (perioada de studiu 7 ani). aproape 40 de absolvenți anual și a generat artiști de valoare de nivel național și mondial: Irina Lungu (vocalistă La Scalla, considerată a doua voce în lume de frumusețe și forță), Marina Caisin (vocalistă la Teatrul de Operă din București), Liviu Știrbu (compozitor și interpret), Lilia Amarfi (primadona operei din Rusia), Tatiana Costiuc (cântăreață de operă, câștigătoarea mai multor concursuri internaționale, concertează în mai multe țări din Europa și Asia ș.a., aproximativ 20% din instrumentiștii de valoare din Moldova sunt absolvenții acestei instituții. Veronica Garștea - prima femeie dirijor în Moldova. <https://www.facebook.com/scoalademuzic>
- Centrul Raional de Cultură „Andrei Suruceanu”: teatru (colective artistice de teatru dramatic/păpuși), dans popular (Ansamblul de dans „Codruleț”, „Codru”, „Codru seniori”), orchestre de muzică populară, colective vocale și folclorice, etc. Organizarea odihnei și agrementului locuitorilor prin: desfășurarea evenimentelor cultural - artistice, cinematograf în aer liber, valorificarea tinerilor talente, transmiterea și conservarea obiceiurilor/ tradițiilor populare. Lansarea ofertelor culturale consumatorilor: oratorie, muzică (diverse genuri), dans, modelling, etc.

<https://www.facebook.com/Centrul-Raional-de-Cultur%C4%83-Andrei-Suruceanu-100753798433253>

- Film - blogging, vlogging
- Bloggerițe: Svetlana Matveevici, Maggy Platon, Iuliana Beregoi
- Vlogging: Mircea Țîra
- Civic - tineri
- Centrul de Tineret Orhei <https://www.facebook.com/CentrudeTineretOrhei>
- Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor <https://www.facebook.com/CSPTCiocana>
- Fondul pentru Tineri Orhei <https://www.facebook.com/Fondul-pentru-Tineri-ORHEI-700371520046203>
- tineri creativi din orice domeniu cu potențial de dezvoltare și interes pentru industria creativă

Provocări: Printre nevoile comune ale sectorului public am identificat: dotări tehnologice neperformante, sistem rigid și puțin flexibil, tentative de politizare a unor procese culturale, susținere și implicare moderată din partea sectorului antreprenorial în organizarea și desfășurarea activităților culturale, nevoi de dezvoltare instituțională, necesitatea unei comunicări interinstituționale mai eficiente, nevoie de modernizare a curriculumurilor școlare, în special ale celor ale celor de la Școala de Muzică și Școala de Arte Plastice.

Provocările de dezvoltarea potențialului cultural-creativ pe care le-au enunțat reprezentanții sectorului civic sunt: piața mică de desfacere, lipsa unui centru de creativitate, comunicare și dezvoltare a domeniului creativ pentru adulți, oportunități reduse de dezvoltare a persoanelor interesate de industria creativă, necesitatea diversificării activităților conexe domeniului creativ, lipsă de viziune în posibilitățile de monetizare a activităților cultural-creative, cunoștințe modeste despre oportunitățile de promovare on-line, investiții mari pentru cei care ar dori să inițieze o afacere.

Din discuțiile noastre cu reprezentanții domeniului antreprenorial am identificat următoarele nevoi: piața mică de desfacere, lipsă de viziune în posibilitățile de valorificare a potențialului creativ în activitatea economică, cunoștințe modeste despre oportunitățile de promovare on-line, număr redus de specialiști din industria cultural-creativă capabili să facă față competitivității de pe piața națională, internațională.

Prin conlucrarea actorilor din sectoarele public, asociativ și antreprenorial, având la bază o viață culturală efervescentă, diversă și calitativă, Orheiul va deveni un hub cultural regional, ce va oferi condiții favorabile pentru dezvoltarea industriei creative, care la rândul său va stimula creștere economică în municipiu.

Draft

Sursă: [Registrul Monumentelor Republicii Moldova](#)

URL: <http://date.gov.md/ro/system/files/resources/2013-01/Registrul-Monumentelor-RM-ocrotite-de-Stat.xls>

Nr.	Localizare	Denumire	Datare	Tip	Însemnătate	Imagine
948.	Orhei - I	Așezare	Sec. II-IV	Arheol	N	
949.	Orhei - II	Așezare	Sec. II-IV	Arheol	N	
950.	Orhei Str. Vasile Lupu, 26	Biserica armeană-grigoriană „Sf. Născătoare de Dumnezeu”	1902-1903	Arhit	N	
951.	Orhei	Biserica de rit vechi ortodox rus „Icoana Maicii Domnului din Kazan”	Mijl. Sec. XIX	Arhit	N	 Старообрядческая церковь в с.г.г. Орхель, Бессарабск. губ.
952.	Orhei	Biserica „Sf. Nicolae”	Mijl. Sec. XIX	Arhit	N	
953.	Orhei Str. Vasile Mahu, 117	Biserica romano-catolică „Sf. Maria” cu îngrădire ornamentală	1914	Arhit	N	
954.	Orhei, Str. Chișină-ului, 3	Casă de locuit	Anii 30 Sec. XX	Arhit	N	

Nr.	Localizare	Denumire	Datare	Tip	Însemnătate	Imagine
955.	Orhei Str. Vasile Lupu, 51 și 53	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
956.	Orhei, Str. Vasile Lupu, 105	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
957.	Orhei, Str. Vasile Lupu, 117	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
958.	Orhei, Str. Vasile Lupu, 119	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
959.	Orhei, Str. Vasile Lupu, 121	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
960.	Orhei, str. Vasile Lupu, 123	Casă de locuit cu îngrădire ornamentală	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
961.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 101	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
962.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 105	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
963	Orhei, Str. Vasile Mahu, 106	Casă de locuit	1896	Arhit	N	
964.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 107	Casă de locuit	Înc. sec. XX	Arhit	N	

Nr.	Localizare	Denumire	Datare	Tip	Însemnătate	Imagine
965.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 109	Casă de locuit	Anii 30 sec. XX	Arhit	N	
966	Orhei, Str. Vasile Mahu, 111	Casă de locuit cu prăvălie	Încep. sec. XIX	Arhit	N	
967.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 113	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
968.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 115	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
969.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 119	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
970.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 121	Casă de locuit	Încep. sec. XX	Arhit	N	
971.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 126	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
972.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 131	Casă de locuit	Încep. sec. XX	Arhit	N	
973.	Orhei Str. Vasile Mahu, 139	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
974.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 143	Casă de locuit	Încep. sec. XX	Arhit	N	
975.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 147	Casă de locuit	Încep. sec. XX	Arhit	N	
976.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 149	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
977.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 160	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
978.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 164	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	

Nr.	Localizare	Denumire	Datare	Tip	Însemnătate	Imagine
979.	Orhei, Str. Vasile Mahu, 168	Casă de locuit	Sf. sec. XIX	Arhit	N	
980.	Orhei, Str. Costache Negruzzi, 25	Casă de locuit	Anii 30 sec. XX	Arhit	N	
981.	Orhei, Str. Costache Negruzzi, 27	Casă de locuit	Anii 30 sec. XX	Arhit	N	
982.	Orhei, Str. Renașterea Națională, 19	Casă de locuit cu îngrădirea ornamentală	Înc. sec. XX	Arhit	N	
983.	Orhei, Str. Renașterea Națională, 20	Casă de locuit	Anii 30 sec. XX	Arhit	N	
984.	Orhei, Str. Renașterea Națională, 23	Casă de locuit cu poartă ornamentală	1929	Arhit	N	
985.	Orhei, Str. Renașterea Națională, 24	Casă de locuit cu prăvălie	Încep. sec. XX	Arhit	N	
986.	Orhei, Str. Renașterea Națională, 25	Casă de locuit	Încep. sec. XX	Arhit	N	
987.	Orhei, Str. Renașterea Națională, 31	Casă de locuit	Anii 30 sec. XX	Arhit	N	
988.	Orhei, Str. Renașterea Națională, 33	Casă de locuit	Încep. sec. XX	Arhit	N	
989.	Orhei, Str. Chișinăului, 6	Catedrala «Sf. Dumitru»	1632-1635	Arhit	N	
990	Orhei	Pietre funerare – 9 La cimitirul ortodox urban	Sec. XIX-încep. Sec. XX	Artă	N	

Nr.	Localizare	Denumire	Datare	Tip	Însemnătate	Imagine
991	Orhei	Monument funerar al familiei Comarovschi-Tulcinski. La cimitirul ortodox urban	Anii 30 Sec. XX	Artă	N	
992	Orhei	Monument funerar al Poetului Iurie Barjanski. La cimitirul ortodox urban	1922-1986	Ist.	N	
993	Orhei	Monument funerar al profesorului D.E.Șimașeevski. La cimitirul ortodox urban	1892-1939	Ist Artă	N	
994	Orhei	Monument funerar în memoria participanților la prima conflagrație mondială. La cimitirul ortodox urban	1914-1918	Artă	N	
995	Orhei Str. V. Mahu, 127	Clădirea băncii urbane cu locuința directorului	Încep. Sec. XX	Arhit	N	
996	Orhei, Str. Renașterea Națională, 12	Clădirea fostei bănci de depuneri și consignațiuni	Jum. II sec. XIX	Arhit	N	
997	Orhei Str. Vasile Mahu, 152	Clădirea restaurantului	1914	Arhit	N	
998	Orhei Str. I. Creangă, 3	Clădirea fostei Societăți Naționale a Crucii Roșii. Filiala Orhei (clădirea fostei băi urbane)	Anii 30 sec. XX	Arhit	N	
999	Orhei Str. Vasile Mahu, 154, 156	Complexul fostei conduceri a Zemstvei Județene cu parcul aferent	Sf. Sec. XIX	Arhit	N	
1000	Str. Miron Costin 2, 4	Complexul de clădiri a hanului urban (clădirea fostului hotel și a unei case de locuit)	Jum. II-a Sec. XIX	Arhit	N	

Nr.	Localizare	Denumire	Datare	Tip	Însemnătate	Imagine
1001	Orhei Str. Vasile Mahu,162	Complexul de clădiri a fostului gimnaziu pentru fete (în perioada interbelică-liceu)	Anii 30 Sec XIX	Arhit	N	
1002	Orhei Str. Costache Negruzzi, 85	Complexul de clădiri a spitalului raional (clădirile secțiilor: boli infecțioase, gastrologie, oftalmologie, otoringologie, cardiologie).	Anii 30 Sec. XX	Arhit	L	
1003	Orhei Str. Vasile Lupu, 114, 116	Complexul de clădiri a spitalului urban.	Încep. Sec. XX	Arhit	L	
1004	Orhei Str. Vasile Mahu,137	Edificii cu funcții social-culturale.	Jum a II-a a Sec. XIX	Arhit	N	
1005	Orhei, Str. Renașterea Națională, 14	Edificii cu funcții social-culturale.	Încep. Sec. XX	Arhit Ist	L	
1006	Orhei, Str. Chișinăului, 6	Monument domnitorului Vasile Lupu	1936	Ist	N	

Nr.	Localizare	Denumire	Datare	Tip	Însemnătate	Imagine
1007.	Orhei	Monument la mormântul ostașilor căzuți (2) în 1944		Ist	L	
1008.	Orhei Str. Vasile Mahu, 154	Monument poetului A.S. Pușkin	1985	Artă	L	
1009.	Orhei - I	Așezare	Sec. II-IV	Arheol	N	
1010	Orhei - II	Așezare	Sec. II-IV	Arheol	N	
1011.	Orhei	Tumuli-9		Arheol	N	
1012.	Slobozia Doamnei (în lit. Slobodca)	Așezare	Ep.bronz.Sec.IV-III î.e.n,Sec.II-IV,VIII-IX,X-IX,XV-XVIII	Arheol	N	
1013.	Slobozia Doamnei (în lit. Slobodca)	Așezare	Sec. XV-XVII	Arheol	N	
1014	Slobodca – Izvorul Cucului	Așezare	Sec. II-IV, Sec. XIII-IX, XV-XVII	Arheol	N	
1015	Slobodca	Tumuli-6	Epoca antică	Arheol	N	
1016.	Slobozia Doamnei	Monument la mormântul comun al ostașilor căzuți (520) în 1944		Ist	N	

Analiza SWOT

Puncte Tari

Resurse umane

- Specialiști buni în domeniul management cultural
- Voluntari activi
- antreprenori creativi
- tineri talentați și activi
- profesioniști în domeniul cultural
- Orașul e atractiv pentru talente din alte localități
- flux mare de vizitatori și turiști
- număr mare de meșteri populari
- personalități cu renume originare din Orhei

Patrimoniul

- Centrul istoric păstrat aproape intact
- Patrimoniul scris bogat (colecția muzeului și colecția Bibliotecii)
- Densitatea monumentelor istorice
- multiculturalism evidențiat prin cel mai vechi cimitir evreiesc din Europa, cartierul Slobozia-Doamnei dens populat de romi și biserica romano-catolică activă, Biserica armenescă, Biserica slavă veche..
- Colective artistice de toate vârstele care perpetuează patrimoniul cultural imaterial
- Orașul este intersectat de 4 trasee turistice
- Muzeul asigură conservarea și promovarea patrimoniului local și național
- viața culturală intensă, activă
- număr mare de operatori culturali
- densitate și diversitate mare de evenimente culturale
- mediu multicultural și intercultural
- deschiderea autorităților locale și raionale față de operatori culturali
- creșterea interesului pentru educația artistică (ex numărul elevilor Școlii de muzică a crescut în 2 ani de la 500 la 850)
- prezența unui spirit colaborativ crescut/a culturii partenariale

Resurse Naturale

- inclus în Parcul Național Orhei
- Poziționarea geografică reușită, nod de legătură a Nordului țării cu capitala
- Zone verzi întinse
- Relief mixt
- Perspective variate oferite de Canionul Orhei, arie protejată

- Lacul Orhei - al doilea ca mărime lac cu acumulare naturală din țară
- intersectat de râurile Răut și Ivanos
- în apropiere de cel mai mare izvor de apă potabilă din țară - Jeloboc
- la distanță de doar 30 km de râul Nistru

Infrastructura

- drumuri bune
- Spații amenajate pentru petrecerea evenimentelor cultural – artistice
- Centrul Raional de Cultură „Andrei Suruceanu” activ (700 locuri sala)
- Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici” și cele 5 filiale active
- Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă”, cea mai mare bibliotecă publică pentru copii
- Capacitate de organizare a evenimentelor în aer liber, Orheiland și Parcul Ivanos (evenimente mari), Piața „Vasile Lupu”, Scuarul „Orhei” și altele.
- Oraș iluminat 100%
- Spații publice ce pot fi valorificate
- Internet puternic
- capacitate de cazare și alimentație publică
- distanța relativ scurtă până la aeroport (ca resursă importantă pentru evenimente internaționale)

Institutii

- Colegiul „Vasile Lupu”, Colegiul de Medicină și Școala Profesională
- Școala de Muzică „Gherasim Lupoi” și Școala de Arte Plastice
- Comunicare bună între instituțiile publice
- Potențial dovedit de organizare a evenimentelor mari
- Sărbătoarea Națională „Ziua Vinului” a fost inițiată și organizată pentru prima dată la Orhei
- Background istoric de organizare la nivel înalt a Sărbătorilor naționale și locale

Puncte Slabe

Resurse umane

- Nevoie de instruire pentru actorii cultural-creativi locali
- Lipsă de specialiști de teatru
- Insuficiente resurse umane în IT
- Capacități reduse de atragere a investițiilor și a finanțărilor străine
- lipsa unui calendar de evenimente și a unui sistem integrat de management al spațiilor/infrastructurii (ocuparea pe parcursul anului a unui spațiu ex. Cluj Arena)
- capacitatea scăzută de cofinanțare pentru accesarea granturilor

- lipsa unei politici culturale locale coerente și asumate de toți factorii interesați
- modul de socializare și educare a tinerelor generații pentru cultură – nivelul scăzut de educație culturală, preferința pentru cultura de masă
- preocuparea redusă a producătorilor culturali pentru dezvoltarea publicului – creșterea accesului la cultură, educație culturală etc
- cultura este privită îngust (fără industriile creative)
- accesul la cultură este limitat pentru grupuri dezavantajate
- nivelul de cultură generală redus
- lipsa sustenabilității sectorului

Patrimoniu

- Casa Zemstvei și clădirea Muzeului, aflate în proprietate publică, sunt în degradare continuă
- Nu există condiții potrivite de păstrare a patrimoniului local material
- Promovare insuficientă a patrimoniului
- Valorificare insuficientă a patrimoniului

Resurse naturale

- Carierele activează continuu și afectează locuitorii
- Rîurile seacă
- Lacul orașenesc nu aparține autorităților publice locale
- Fișiere forestiere în intravilanul orașului care nu sunt în gestiunea autorităților publice locale

Infrastructura

- Centrul Raional de Cultură „A.Suruceanu” are acustica slabă
- Lipsa spațiului expozițional pentru tablouri, obiecte de artă, obiecte handmade
- Centrul municipiului supraaglomerat (în mare parte din cauza pieței)
- Lipsesc spații/platforme de comunicare între actorii cultural-creativi privați
- Promovare insuficientă a serviciilor cultural-creative

Institutii

- Lipsește Teatru și arte
- Lipsește galerie de artă
- Lipsa unei Strategii cultural-creative naționale
- Cadrul legal depășit, învechit (Legea Culturii din 1999)

Oportunitati

Resurse umane

- Dezvoltarea programelor de instruire pentru copii și tineri, care vor deveni specialiști formați IT Formați
- Inovare prin instruire
- Digitalizarea afacerilor creative

Patrimoniul

- Digitalizarea patrimoniului material
- crearea QR codurilor pentru monumentele de arhitectură
- Tururi virtuale prin Orheiul de altădată
- Bibliotecă digitală
- Festivaluri internaționale de folclor
- Promovarea în mediul online a patrimoniului

Resurse Naturale

- viața de noapte activă a orașului
- dezvoltarea/punerea în valoare a patrimoniului arhitectural din centrul orașului
- existența specialiștilor IT pentru proiecte de cultură digitală
- dezvoltarea turismului cultural
- redeschiderea apetitului privat pentru implicare în actul cultura

Infrastructura

- Valorificarea spațiilor neutilizate ale instituțiilor de cultură
- Priveliștile nocturne impresionante și forma de amfiteatru a părții de sud-vest a orașului duc la ideea creării unui festival al luminilor
- crearea Centrului pentru Industree Creative

Institutii

- Crearea unei agende unice pentru evenimentele cultural-creative din oraș
- Crearea unui Centru digital creativ
- Echipament tehnic absent sau învechit
- Curriculum învechit

- Absența softurilor specializate pentru instruire în IT Creative
- Clădirea Zemstvei ar fi un spațiu perfect pentru organizarea unui centru creativ care ar incorpora și un spațiu multifuncțional Galerie de artă+sală de evenimente
- Promovarea produselor și serviciilor cultural creative în rândul vizitatorilor și turiștilor
- Aplicare la proiecte cu finanțare externă
- Crearea unui Brand local care ar facilita exportul de produse și servicii creative
- Crearea unei platforme de promovare și vânzare a produselor locale, inclusiv vânzare bilete, rezervare locuri
- Elaborare și implementare de curriculum-uri modernizate pentru Școala de Arte Plastice și Școala de Muzică
- Participare la programe de mobilitate pentru actori culturali-creativi
- Crearea unui Centru IT Creative, care ar atrage specialiști din industria creativă din alte localități
- Dezvoltarea parteneriatelor cu orașele creative UNESCO pentru transfer de know-how

Temeri

Resurse umane

- Exodul specialiștilor
- Pandemie consum redus de produse cultural-creative
- Război

Patrimoniul

- degradarea resurselor naturale
- Instabilitate politică

Infrastructura

- Ridicarea prețurilor la materialele de construcție
- Degradarea monumentelor de arhitectură
- Scăderea importurilor din cauza crizei din țările vecine

Institutii

- Subfinanțarea de la instituțiile de stat
- Cadrul legal instabil
- Lipsa consultărilor cu instituțiile locale de profil în cadrul procesului modificărilor actelor legislative

MISIUNE

Crearea unui mediu favorabil pentru transformarea municipiului Orhei în Oraș cultural-creativ în care moștenirea națională și diversitatea culturală sunt bine conservate și potențialul lor este pe deplin valorificat, industria creativă este dezvoltată și diversitatea vieții culturale este încurajată.

VIZIUNE

Orhei este un oraș pol de creștere regional care inspiră și sprijină artiștii, profesioniștii și toată industria creativă, unde inovația, creativitatea, conservarea și revitalizarea moștenirii naționale și a diversității culturale sunt pilonii fundamentali ai bunăstării sociale și dezvoltării durabile.

Obiectiv strategic	Obiectiv operațional	Măsură de sprijin	Acțiuni
Orheiul CREATIV	1.1. Dezvoltarea creației contemporane și a unui act artistic competitiv pe scena culturală națională și internațională și relevant pentru comunitate	1.1.1. Creșterea numărului de spații dedicate actului cultural contemporan. 1.1.2. Dezvoltarea domeniilor Media Arts & IT Creative, Design 1.1.3. Stimularea ofertei culturale noi orheiene 1.1.4. Susținerea prezenței artei în spațiul public 1.1.5. Încurajarea dezvoltării de proiecte culturale emblematicale ale Orheiului	1.1.1.1. Crearea co-working spaces 1.1.1.2. crearea atelierelor tematice pentru industriile creative 1.1.2.1. Crearea podcast local 1.1.2.2. 1.1.4.1. street art 1.1.4.2. stradă pietonală 1.1.5.1. Festivalul luminilor 1.1.5.2. Packaging 1.1.5.3. Festivalul dansurilor populare
	1.2. Fortificarea identității unice a mun. Orhei în domeniul cultural-creativ	1.2.1. Promovării ofertei cultural-creative în spațiul public 1.2.2. Facilitarea comunicării între actori culturali locali 1.2.3. Branding	1.2.1.1. Elaborarea platformei (accesibilă online și offline) de promovare a ofertelor culturale 1.2.1.2. Utilizarea instrumentelor digitale în promovarea și accesarea ofertelor culturale 1.2.2.1. Organizarea evenimentelor tematice (atelier, mese rotunde, conferințe). 1.2.2.2. Organizarea ofertei integrate a serviciilor creative din Orhei 1.2.2.3. Spațiu unic de expunere și vânzare a produselor cultural-creative (galerie de artă)
	Coagularea actorilor cultural-creativi	1.3.1. Formarea profesioniștilor din sectorul cultural	1.3.1.1. Organizarea unui centru de

	orheieni	pentru întărirea capacității acestora de a dezvolta o ofertă culturală de calitate 1.3.2. Deschiderea spațiilor de cultură ale instituțiilor publice către actorii culturali privați pentru realizarea proiectelor culturale de interes public.	formare profesională continuă 1.3.1.2. Organizarea vizitelor de studiu în orașe/ parteneri cu istorii de succes 1.3.1.3. Participare la evenimente profesionale naționale/ internaționale 1.3.2.1. Acordarea suportului la pentru actorii culturali privați i
	1.4. industrie creativă sustenabilă	1.3.1. Formarea profesioniștilor din sectorul creativ 1.3.2. Mecanisme de susținere a start-up-urilor 1.3.3. Atragerea firmelor din industria creativă	1.3.1.1. Formare de formatori pentru industria creativă 1.3.1.2. Elaborare și avizarea de curriculum-urilor pentru specialități moderne 1.3.1.3. Includerea în programul de studiu al instituțiilor de învățământ existente a instruirilor pentru specialitățile industriilor creative 1.3.2.1. Mecanisme de finanțare pentru proiecte creative 1.3.2.2. Mecanisme de susținere a start-up-urilor 1.3.3.1. Incubatoare de afaceri creative/ clustere creative 1.3.3.2. Utilizarea zonei economice libere în scopul atragerii întreprinderilor noi
Orhei	2.1. Creșterea implicării actorilor	2.1.1. Asigurarea accesului la informație despre cultura	2.1.1.1.

IMPLICAT	economici și a administrației publice ca parteneri pentru realizarea actului cultural orheian	orheiană prin intermediul actorilor din alte domenii de activitate (transport, educație, sănătate, justiție, etc) 2.1.2 . Creșterea participării actorilor economici la realizarea actului cultural de interes public	2.1.2.1.
	2.3.Creșterea consumului cultural în rândul membrilor comunității și în regiune	2.3.1. Încurajarea activităților de dezvoltare a publicului și de educație culturală în instituțiile publice de cultură 2.3.2. Susținerea participării copiilor și tinerilor la activități culturale Promovarea culturii toleranței și a egalității de șanse	
Orhei CONECTAT	3.1. O mai bună racordare a Orheiului la rețelele cultural-creative naționale și internaționale	Sprijinirea colaborărilor culturale internaționale Creșterea mobilității culturale în Orhei Diseminarea de bune practici și cunoștințe	
	3.2. Valorificarea patrimoniului și a ofertei culturale în cadrul ofertei turistice a orașului și a localităților limitrofe	3.2.1. Prezentarea ca experiență turistică a resurselor culturale 3.2.2. Îmbunătățirea serviciilor de informare despre obiectivele culturale din oraș 3.2.3. Promovarea Orheiului ca destinație turistică culturală	
	Un oraș care contribuie la formularea identității culturale a regiunii, în care diversitatea culturală este protejată		
	Legături între actorii cultural-creativi la nivel de comunitate, raion, regiune, țară, parteneriate internaționale		
Orhei RESPONSABIL	4.1. Creșterea gradului de conștientizare a valorilor de	inventarierea patrimoniului mobil și imobil digitalizarea patrimoniului material și imaterial	

	patrimoniul, reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului construit al orașului	reabilitarea patrimoniului arhitectural promovarea patrimoniului	
	4.2. Creșterea calității spațiului public amenajat ca un cadru favorabil pentru artă și cultură	Asigurarea unei preocupări permanente pentru o imagine urbană de calitate Creșterea numărului de spații dedicate inițierii, dezvoltării și promovării actului cultural contemporan. Cultura protecției mediului accesibilizarea spațiului public, inclusiv al spațiului destinat culturii și creativității Susținerea prezenței artei în spațiul public	
	4.3. Regenerare urbană prin cultură și refuncționalizare pentru cultură		

Draft